

Σύντομο ιστορικό της Ιεράς Μονής Μαχαιρά

/ [Ιερές Μονές](#)

Ἡ ἱστορία τῆς Μονῆς Μαχαιρᾶ σχετίζεται μὲ τὴν θαυματουργὸ εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Μαχαιριώτισσας, τὴν ἐφέστιο εἰκόνα τῆς Μονῆς. Ἡ εἰκόνα αὐτή, κατὰ τὴν παράδοση, ἀγιογραφήθηκε ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο Λουκᾶ καὶ εἶναι μίᾳ ἀπὸ τὶς ἑβδομήκοντα εἰκόνες ποὺ ἀγιογράφησε μετὰ τὴν κοίμηση τῆς Θεοτόκου.

Στὰ χρόνια τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας βρισκόμε τὴν θαυματουργὸ αὐτὴ εἰκόνα στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ συγκεκριμένα στὸν ναὸ τῆς Παναγίας στὶς Βλαχέρνες, ἐκεῖ ὅπου ἦταν τεθησαυρισμένη ἡ ἅγια Σορός, δηλ. ἡ ἅγια ἐσθῆτα καὶ ἡ ἅγια Ζώνη, τὰ μόνα κειμήλια ποὺ μᾶς ἄφησε ἡ Θεοτόκος. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο καὶ ἔφερε τὸ ὄνομα Ἀγιοσορίτισσα.

Ἡ παράδοση διασώζει ὅτι κατὰ τὴν περίοδο τῆς εἰκονομαχίας, γιὰ νὰ γλυτώσει τὴν καταστροφή, κάποιος ἀσκητὴς τὴν μετέφερε στὴν Κύπρο καὶ συγκεκριμένα σὲ μιὰ σπηλιὰ στὰ βουνὰ τοῦ Μαχαιρᾶ, ὅπου παρέμεινε καὶ ὁ ἴδιος μέχρι τὸ τέλος τῆς ζωῆς του. Μετὰ τὸν θάνατό του ἔμεινε ἐκεῖ ξεχασμένη γιὰ πολλοὺς αἰῶνες.

Τὸν 12ο αἰῶνα, ὁπότε ξεκινᾷ καὶ ἡ ἱστορία τῆς Μονῆς, κάποιος ἀσκητὴς ὀνόματι Νεόφυτος ἦλθε στὴν Κύπρο ἀπὸ τὴν Παλαιστίνη, ἐξ αἰτίας τῶν ἐπιδρομῶν τῶν σαρακηνῶν. Στὴν Κύπρο ἐγκαταστάθηκε, μαζί με τὸν μαθητὴ του Ἰγνάτιο, στὴν Μονὴ τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου στὸν Κουτσοβέντη, στὸν κατεχόμενο Πενταδάκτυλο. Ἀπὸ ἐκεῖ ἔβλεπαν καθημερινὰ ἓνα φῶς ἀπέναντι στὰ βουνὰ τοῦ Μαχαιρᾶ καί, καταλαβαίνοντας ὅτι πρόκειται γιὰ θαῦμα, πῆγαν ἐκεῖ γιὰ νὰ ἐξακριβώσουν τί συμβαίνει. Τότε εἶδαν ὅτι τὸ φῶς ἔβγαινε ἀπὸ τὴν σπηλιὰ ὅπου βρισκόταν ἡ εἰκόνα, δὲν μπορούσαν ὅμως νὰ ποῦν μέσα, λόγω τῶν βάτων ποὺ εἶχαν κλείσει τὴν εἴσοδο.

Τότε, κατὰ θεῖαν οἰκονομία βρῆκαν ἓνα μαχαίρι καὶ ταυτόχρονα ἄκουσαν, κατὰ τὴν παράδοση, τὴν φωνὴ τῆς Παναγίας ποὺ τοὺς καλοῦσε νὰ καθαρίσουν με αὐτὸ τὴν εἴσοδο καὶ νὰ ποῦν μέσα. Ὅντως ἔτσι ἔπραξαν καὶ μπαίνοντας στὸ σπήλαιο, ἀνακάλυψαν τὴν σεβασμῖα εἰκόνα τῆς Θεοτόκου. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ γεγονός ἡ εἰκόνα μετονομάστηκε ἀπὸ Ἁγιοσορίτισσα σὲ Μαχαιριώτισσα, ἀλλὰ καὶ ἡ περιοχὴ πῆρε τὴν ὀνομασίαν Μαχαιρᾶς. Μάλιστα τὸ πρῶτο ὄνομα, Ἁγιοσορίτισσα, φαίνεται ἀκόμη πάνω στὴν εἰκόνα.

Οἱ δύο ἀσκητὲς παρέμειναν ἐκεῖ καὶ ἔκτισαν τὶς πρῶτες μοναχικὲς καλύβες. Ἀργότερα προστέθηκε στὴν συνοδεία καὶ ὁ γέροντας μοναχὸς Προκόπιος. Μετὰ τὴν κοίμηση τοῦ Νεοφύτου οἱ Ἰγνάτιος καὶ Προκόπιος, βλέποντας τοὺς μοναχοὺς νὰ αὐξάνονται, θέλησαν νὰ ἀνεγείρουν μοναστήρι. Μὴ ἔχοντας ὅμως τὰ μέσα, κατέφυγαν στὴν Βασιλεύουσα, στὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ Κομνηνὸ. Αὐτός, συγκινημένος, ὄχι μόνο βοήθησε οἰκονομικά, ἀλλὰ καὶ ἔθεσε ὑπὸ τὴν προστασία του τὴν νέα Μονή, καθιστῶντας τὴν Βασιλική. Αὐτὸ δείχνει πόσο μεγάλης τιμῆς ἔχαιρε ἡ εἰκόνα τῆς Ἁγιοσορίτισσας στὴν πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας. Ἀργότερα ἡ Μονὴ πῆρε ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Ταμασίας καὶ τὸ προνόμιο νὰ εἶναι Σταυροπηγιακὴ, δηλαδή αὐτοδιοίκητη.

Στὸ τέλος τοῦ 12ου με ἀρχὲς τοῦ 13ου αἰῶνα, ὅταν ἡγούμενος ἐξελέγηκε ὁ ἅγιος Νεῖλος, ἡ Μονὴ πῆρε καινούργια ἀνάπτυξη, ὕλικὴ καὶ πνευματικὴ. Ὁ ἅγιος Νεῖλος ὁ ὁποῖος, μαζί με τοὺς ἁγίους Νεόφυτο, Ἰγνάτιο καὶ Προκόπιο θεωροῦνται οἱ τέσσερις κτίτορες τῆς (ἐορτάζουν στὶς 13 Δεκεμβρίου), με τὴν βοήθεια τῶν αὐτοκρατόρων Ἰσαακίου καὶ Ἀλεξίου τῆς δυναστείας τῶν Ἀγγέλων, ὀλοκλήρωσε κτιριακὰ τὴν Μονή, συνέγραψε τὴν Τυπικὴ τῆς Διάταξη, δηλαδή τὸν κανονισμό

λειτουργίας της ως κοινοβιακή, εξασφάλισε οικονομικούς πόρους και ακίνητη περιουσία, ίδρυσε γυναικείο μοναστήρι στην Ταμασό κ.λπ. Ἐκτοτε ἡ Μονὴ Μαχαιρᾶ, γιὰ 800 καὶ πλέον χρόνια συνεχίζει ἀκατάπαυστα τὴν πορεία της, καὶ ἡ Θεία Λειτουργία δὲν ἔπαυσε οὔτε γιὰ μιὰ μέρα νὰ προσφέρεται στὸν Θεό.

Τὸ 1231 ἡ Μονὴ προσέφερε στὴν Ἐκκλησία δύο ὀσιομάρτυρες, τοὺς ἁγίους Γεράσιμο καὶ Γεννάδιο οἱ ὁποῖοι, μαζί μὲ τοὺς ἄλλους ἕνδεκα μοναχοὺς τῆς Παναγίας τῆς Καντάρας, θανατώθηκαν μὲ φρικτὸ θάνατο ἀπὸ τοὺς λατίνους κατακτητῆς, ὑπερασπιζόμενοι τὰ δόγματα τῆς ἁγίας μας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Συγκεκριμένα ὁ λατῖνος ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ ἄλλοι ἐκπρόσωποι τῆς παπικῆς ἐκκλησίας, μετὰ ἀπὸ σκληρὰ βασανιστήρια καὶ μακροχρόνιο ἐγκλεισμὸ στὴν φυλακή, τοὺς ἔσυραν δεμένους πίσω ἀπὸ ἄλογα στὴν κοίτη τοῦ Πεδιαίου ποταμοῦ καί, σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση, ἐκεῖ ὅπου εἶναι σήμερα τὸ προάστειο τῶν Ἁγίων Ὁμολογητῶν, τοὺς ἔκαψαν ζωντανούς. Ἡ μνήμη τους τιμᾶται στὶς 19 Μαΐου.

Ἀφοῦ στὰ χρόνια τῆς Λατινοκρατίας ἡ Μονὴ πέρασε δύσκολα χρόνια, ἀργότερα τὸν 17ο αἰῶνα, γνώρισε μέρες ἀκμῆς, κυρίως ἐπὶ ἡγουμένου Παρθενίου. Ὁ Παρθένιος ἔκτισε καινούργια κτίρια, πλούτησε τὴν Μονὴ μὲ μετόχια καὶ πολλὰ κτήματα, φρόντισε γιὰ τὴν πνευματικὴ της ζωὴ, ἐξέδωσε τὴν Τυπικὴ Διάταξη καὶ ἀνανέωσε τὰ προνόμιά της.

Ἡ μεγάλη της προσφορὰ πρὸς τὸ ἔθνος συνεχίστηκε καὶ στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας, ἀφοῦ στὴν Μονὴ Μαχαιρᾶ καλλιεργήθηκαν τὰ γράμματα, οἱ τέχνες, ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ κ.ἄ. Κυρίως ὅμως ἡ Μονὴ συνέβαλε στὴν ἀνάπτυξη τῆς παιδείας μὲ τὴν παραχώρηση τοῦ χώρου γιὰ τὴν ἴδρυση τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου μὲ πρωτοβουλία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κυπριανοῦ, ὁ ὁποῖος ἦταν μοναχὸς τῆς Μονῆς καὶ στὶς 9 Ἰουλίου τοῦ 1821, θυσιάστηκε γιὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸ Ἔθνος μὲ μαρτυρικὸ θάνατο.

Ἀλλὰ καὶ στὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν Ἀγγλων κατακτητῶν ἡ Μονὴ Μαχαιρᾶ δὲν ὑστέρησε σὲ προσφορὰ, ἀφοῦ μὲ κάθε τρόπο βοήθησε τὸν ἀγῶνα τῆς ΕΟΚΑ καὶ ἔδωσε καταφύγιο στὸν ὑπαρχηγό της Γρηγόρη Αὔξεντίου, ὁ ὁποῖος ὡς γνωστὸν κήκε ἀπὸ τοὺς ἄγγλους στὸ κρησφύγετό του στὰ βουνὰ τοῦ Μαχαιρᾶ.

Ἀξιοσημεῖωτο εἶναι ὅτι ἡ Μονὴ καταστράφηκε δύο φορές ὀλοσχερῶς ἀπὸ πυρκαϊά, τὸ 1530 καὶ τὸ 1892. Ὁ σημερινὸς ναὸς κτίστηκε στὶς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα καὶ ἐγκαινιάστηκε τὸ 1905.

Τὸ 1993 τὸ μοναστήρι μετατράπηκε ξανὰ σὲ κοινόβιο ὑπὸ τὸν ἡγούμενο Ἀθανάσιο, ἐνῶ ἀνακαινίστηκε ἐξ ὀλοκλήρου καὶ κτιριακά, ἀλλὰ κυρίως πνευματικά, ἀφοῦ πολλοὶ νέοι μοναχοί, κατὰ τὸ πλεῖστον μορφωμένοι καὶ νέοι σὲ ἡλικία

ἐγκαταβίωσαν σ' αὐτό, ἀνεγέρθηκαν καινούργιοι ναοὶ καὶ παρεκκλήσια, δημιουργήθηκαν νέοι χῶροι διακονημάτων, χῶροι φιλοξενίας ἐπισκεπτῶν κ.λπ. Κυρίως ὅμως, ὅπως καὶ σὲ ὅλους τοὺς ὀκτῶ αἰῶνες ζωῆς τῆς Μονῆς, προσφέρεται ἀκατάπαυστα ἡ προσευχὴ καὶ θεία λειτουργία, πὺ εἶναι ἡ ἀληθινὴ λατρεία πρὸς τὸν Κύριο, ἀπὸ ἀνθρώπους οἱ ὅποιοι, ἀφήνοντας κάθε ἄλλη ὑλικὴ ἀπασχόληση, ἀφιέρωσαν ὁλόκληρη τὴν ζωὴ τους σ' αὐτόν.

Μετὰ τὴν ἐκλογὴ τοῦ π. Ἀθανασίου σὲ Μητροπολίτη Λεμεσοῦ τὸ 1999, τὸν διαδέχθηκε ὡς ἡγούμενος ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀρσένιος, ὁ ὅποιος συνέχισε τὸ ἔργο τοῦ προκατόχου του. Βρῆκε ὅμως ἀπρόσμενο θάνατο μαζί μὲ τὸν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Πέτρο, ἐπίσης πνευματικὸ τέκνο τῆς Μονῆς, ὅταν τὸ ἐλικόπτερο στὸ ὁποῖο ἐπέβαιναν συντρίβηκε στὴν θάλασσα στὶς 11 Σεπτεμβρίου 2004. Σήμερα ἡ ἀδελφότητα ἀριθμεῖ πέραν τῶν 20 μοναχῶν μὲ ἡγούμενο τὸν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Λήδρας Ἐπιφάνιο.

Παρὰ τὶς κατὰ καιροὺς δοκιμασίες, ἡ Ἱερὰ Βασιλικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῆς Παναγίας τοῦ Μαχαιρᾶ συνεχίζει τὴν οὐρανόδρομη πορεία της μέσα στοὺς αἰῶνες. Μὲ τὴν χάρη, τὴν πρόνοια καὶ τὴν προστασία τῆς Κυρίας Θεοτόκου συμπληρώνει ὀκτῶ αἰῶνες ζωῆς καὶ προσφορᾶς στὸ μαρτυρικὸ νησὶ τῆς Κύπρου. Σκοπὸς τῆς Μονῆς, ὅπως καὶ κάθε ὀρθόδοξης Μονῆς, εἶναι ἡ ἀνάδειξη ἁγίων διὰ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Ὅμως δὲν ἔπαυσε καὶ δὲν παύει νὰ διακονεῖ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ μὲ τὶς πενιχρὲς της δυνάμεις σ' ὅλες τὶς ἱστορικὲς του περιπέτειες καὶ ποικίλες του ἀνάγκες.

Ἡ Μονὴ πανηγυρίζει στὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου (21ην Νοεμβρίου).